

MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM

NIÐURSTÖÐUR FRUMATHUGUNAR OG ÚRSKURÐUR SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS UM ÞJÓÐVEG 36, ÞINGVALLAVEG FRÁ STEINGRÍMSSTÖÐ AÐ ÞJÓÐGARÐI

1. INNGANGUR

Skipulagsstjóri ríkisins hefur fengið til frumathugunar lagningu þjóðvegur 36, Þingvallavegur frá Steingrímsstöð að þjóðgarðsmörkum, samkvæmt lögum nr. 63/1993 um mat á umhverfisáhrifum.

Framkvæmdaraðili: Vegagerðin.

Framkvæmd kynnt í frummatsskýrslu: Úrbætur á Þingvallavegi frá afleggjara við Steingrímsstöð að þjóðgarðsmörkum við Gjábakkaveg, alls 11,8 km. Núverandi vegur verður endurbyggður á 10,2 km kafla og lagður verður nýr 1,6 km langur vegur.

Markmið framkvæmdar: Markmið framkvæmdarinnar er að auka öryggi vegfarenda, bæta samgöngur milli hreppanna með tilliti til skólaaksturs og auðvelda vetrarumferð á svæðinu.

Frumathugun: Þann 13. febrúar 1998 tilkynnti Vegagerðin framkvæmdina til Skipulagsstofnunar og lagði fram frummatsskýrslu. Skipulagsstofnun tók formlega á móti frummatsskýrslunni með bréfi til Vegagerðarinnar, dags. 23. febrúar 1998. Framkvæmdin var auglýst opinberlega þann 25. febrúar 1998 í Lögbirtingablaðinu, Morgunblaðinu og Sunnlenska fréttablaðinu. Frummatsskýrslan lá frammi til kynningar frá 25. febrúar til 1. apríl 1998 á skrifstofu Þingvallahrepps, í Þjóðarbókhöðunni og hjá Skipulagsstofnun í Reykjavík.

Ein athugasemd barst á kynningartíma. Leitað var umsagnar hreppsnefndar Þingvallahrepps, hreppsnefndar Grímsneshrepps, Náttúruverndar ríkisins, Hollustuverndar ríkisins, Náttúrufræðistofnunar Íslands og Þjóðminjasafns Íslands.

Gögn lögð fram við frumathugun:

Frummatsskýrsla: Þjóðvegur 36, Þingvallavegur, Steingrímsstöð - Þjóðgarður. Frummat á umhverfisáhrifum. Vegagerðin og Verkfræðistofa Suðurlands, febrúar 1998.

2. UMSAGNIR

Leitað var umsagnar **hreppsnefndar Þingvallahrepps** með bréfi, dags. 23. febrúar 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 30. mars 1998. Þar segir m.a.:

„Við leyfum okkur að vísa til umsagnar okkar, sem við sendum Verkfræðistofu Suðurlands. Við getum ekki séð að neitt tillit hafi verið tekið til óska okkar, sem fram koma þar, og ítrekum þær nú, þ.e. að vegurinn verði færður frá stöð 18500 upp fyrir stöð 22000, lengra út á hraunið, það hlýtur að vera mun betra, hvað snjóþunga og viðhaldi viðkemur, þessi sama athugasemd kemur einnig frá Grímsneshreppi og Búnaðarsambandi Suðurlands, eins höfum við ekki fengið nein viðbrögð hvað varðar að leggja af Gjábakkabrekkuna og leggja nýjan veg, beina línu frá Gjábakka að stöð 25000. Þá teljum við nauðsynlegt eins og fram kemur í athugasemdum frá Grímsneshreppi og Búnaðarsambandi Suðurlands að draga úr beygju við Kaldárhöfða-gljúfur og blindhæð skammt frá afleggjara að stíflu verði eytt, auk þess ítrekum við að vegrið verði sett upp við Þrengsli við Kaldárhöfða, samfara framkvæmdum þessum.“

Leitað var umsagnar **hreppsnefndar Grímsneshrepps** með bréfi, dags. 19. mars 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 25. mars 1998. Þar segir m.a.:

„Þingvallavegur frá Steingrímsstöð að Þjóðgarði. Frummat samþykkt af hreppsnefnd Grímsneshrepps.“

Leitað var umsagnar **Náttúruverndar ríkisins** með bréfi, dags. 23. febrúar 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 13. mars 1998. Þar segir:

„Náttúruvernd ríkisins gerir eftirfarandi athugasemdir við framkvæmdina:

Frágangur á núverandi vegstæði

Ekki kemur fram í frummatsskýrslu hvernig ætlunin er að ganga frá núverandi vegi. Náttúruvernd ríkisins telur æskilegt að reynt verði að ganga þannig frá veginum að hann verði sem minnst áberandi í landslagi. Ef nýta á núverandi veg sem reiðleið er nauðsynlegt að hann verði lækkaður í landi enda ekki þörf á upphækkunum vegi fyrir slíka umferð.

Efnistaka

Í frummatsskýrslu segir m.a.:

„Meðfylgjandi er fylgiskjal að samkomulagi Vegagerðar, Náttúruverndarráðs, og landeigenda frá 1995 þar sem segir að taka megi 30-35.000 m³ af efni sem mun verða fullnýtt í þessu verki.“

Náttúruvernd ríkisins bendir á að ofangreint fylgiskjal er umsögn Náttúruverndarráðs um fyrirhugaða efnistöku í Miðfelli en ekki samkomulag um efnistöku. Þar sem fyrirhugað efnistökusvæði er ekki innan friðlýsts svæðis hafði Náttúruverndarráð ekki umboð til að standa að samkomulagi um efnistöku.

Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að frágangur námusvæða miðist við að ekki verði um frekari efnistöku að ræða. Stofnunin bendir á að svokölluð Stekkjarhornsnáma er nærri Þjóðgarðinum á Þingvöllum og því mikilvægt að ganga vel frá námunni. Stofnunin vísar að öðru leyti til skýrslna eftirlitsráð-

gjafa stofnunarinnar, dags. 30. ágúst 1995, 3. maí 1996 og 3. júlí 1996, varðandi frágang á námunum.

Að öðru leyti gerir Náttúruvernd ríkisins ekki athugasemdir við framkvæmdina með þeim skilyrðum að jarðraski verði haldið í lágmarki og að haft verði samráð við eftirlitsráðgjafa Náttúruverndar ríkisins á Suðvesturlandi um afmörkun námusvæða, jarðefnisnám og frágang námusvæða og vegfláa.“

Leitað var umsagnar **Hollustuverndar ríkisins** með bréfi, dags. 23. febrúar 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 24. mars 1998. Þar segir:

„Hollustuvernd ríkisins telur líkur á að skilgreina megi vegstæðið sem viðkvæmt m.t.t. hættu á mengun grunnvatns. Því leggur stofnunin til að Skipulagstofnun óski eftir að Vegagerðin geri áætlun um góðar verklagsreglur við framkvæmdina, þar sem fram kemur að tankar með olíuefnum í slitlagið verði ekki geymdir lengur á vatnasvæði Þingvallvatns en ýtrasta nauðsyn ber til og að lagning olúmalar fari fram í þurrviðri. Einnig að aðgerðaráætlun sé fyrir hendi verði mengunarslys við lagninguna. Að öðru leyti verði fylgt ákvæðum mengunarvarnareglugerðar og reglugerðar um varnir gegn olíumengun á landi.

Vegna reglna um hávaða utanhúss vill stofnunin koma á framfæri eftirfarandi ábendingum til Skipulagsstofnunar.

- *Í útreikningum stofnunarinnar vegna hávaða er miðað við 90 km/h umferðarhraða, 200 bílar á sólarhring og 5% þungir bílar. Vegurinn 1 m yfir landinu og gluggar sumarhúsa í 3 m hæð. Vegurinn þarf að liggja í rúmlega 100 m fjarlægð frá sumarhúsavegg til að uppfylla viðmiðunargildi mengunarvarnareglugerðar um hljóðstig.*
- *Miðað við sömu forsendur og hér að framan, nema ef miðað er við 400 bíla á sólahring, þarf fjarlægðin að vera 150 m.*“

Leitað var umsagnar **Náttúrufræðistofnunar Íslands** með bréfi, dags. 23. febrúar 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 30. mars 1998. Þar segir:

„Náttúrufræðistofnun telur mjög jákvætt að Vegagerðin ætli að nota núverandi vegstæði að miklu leyti til að byggja upp nýjan veg. Stofnunin felst einnig á nauðsyn þess að hnika frá núverandi vegi á snjóþunga kaflanum undir Miðfelli. Ennfremur er jákvætt að nýttar verði efnisnámur sem þegar er búið að opna.

Náttúrufræðistofnun telur framkvæmdirnar ekki munu hafa umtalsverð umhverfisáhrif. Í samráði við sérfræðinga stofnunarinnar er ekki gerð krafa um frekari gögn enda raskast lítil ræma af hrauninu og hún er hluti af stærri og samfelldari hraunasvæði. Þá er Náttúrufræðistofnun ekki kunnugt um neinar sjaldgæfar plöntu- eða dýrategundir sem þarna er að finna, né óvenjulegar jarðmyndanir.

Raunar má benda á að einungis eru notuð fyrirliggjandi yfirlit um gróður og dýralíf sem unnin voru í miklu grófari mælikvarða, þ.e. tóku til mun stærra svæðis, en hér um ræðir. Nákvæmni yfirlitanna eru í samræmi við það og vafasamt að nota þau ein og sér til að lýsa gróðri og dýralífi á svo takmörkuðu svæði og vegurinn liggur um. Þá vantar algjörlega upplýsingar um jarðfræðiminjar sem er í raun óásættanlegt miðað við að hér er verið að raska

hraunmyndunum. Þetta leiðir enn og aftur hugann að þeim kröfum sem gerðar eru um gagnaöflun vegna framkvæmda sem fara í umhverfismat.

Stofnunin vill benda á að gamla vegstæðið undir Miðfelli verði lagfært þegar það er lagt niður. Ef til vill er unnt að nota efnid úr veginum og minnka þar með efnistöku úr námunum. Einnig er lagt til að gamla vegstæðið verði grætt upp með hentugum tegundum sem eru í samræmi við gróðurfarið á þessum slóðum. Athygli er vakin á því að gróðurtorfan í slakkanum undir Miðfelli er ákaflega áberandi í umhverfinu (sbr. Mynd 3, bls. 11 í skýrslunni). Því væri óheppilegt að nota við uppgræðslu aðrar plöntutegundir en þar er að finna.“

Leitað var umsagnar **Þjóðminjasafns Íslands** með bréfi, dags. 23. febrúar 1998 og barst umsögn með bréfi, dags. 17. mars 1998. Þar segir:

„Þjóðminjasafn Íslands telur að í frummatsskýrslu um umhverfisáhrif ofangreindrar framkvæmdar sé gerð nægileg grein fyrir áhrifum hennar með tilliti til varðveislu fornleifa og menningarminja.

Þjóðminjasafn Íslands gerir ekki athugasemd við fyrirhugaða framkvæmd enda verður ekki séð að hún stefni þekktum menningarminjum í hættu.

Vakin er athygli á að víða geta leynst mannvistarleifar sem engin merki sjást um á yfirborði. Við framkvæmdir ber að hafa í huga að allar fornleifar eru friðaðar samkvæmt þjóðminjalögum. Komi áður óþekktar fornleifar í ljós við framkvæmdir ber að að gæta þess að raska þeim ekki og tilkynna Þjóðminjasafni Íslands um fund þeirra þegar í stað.“

Allar umsagnir liggja frammi hjá Skipulagsstofnun þar til kærufrestur er liðinn.

3. ATHUGASEMDIR

Ein athugasemd barst á kynningartíma frá **Þórdísi Ottesen**, dags. 1. apríl 1998. Þar segir m.a.:

„a) Efnistaka úr Miðfelli yfirleitt en sérstaklega við Stekkjarhorn eða “Námu C”.

Að mínu mati er þessi efnistaka náttúruspjöll sem rýra verðmæti svæðisins langt umfram mögulegan sparnað almennings (Vegagerðar) í útlögðum kostnaði.

Ég er ekki sammála því sem kemur víða fram í skýrslunni að framkvæmdirnar komi ekki við landnýtingu á svæðinu. Landnýting á svæðinu er ferðamannaþjónusta, leiga sumarbústaðalóða og önnur möguleg starfsemi sem tengist náttúru svæðisins og nálægð við þjóðgarð. Auk þessara beinu peningasjónarmiða koma til almenn menningarsjónarmið um varðveislu náttúru.

Er þess óskað að gerð verði grein fyrir þeim kostnaðarauka í útlögðum kostnaði sem hlytist af því ef það sem eftir er af efnistöku er átti að vera úr Miðfelli verði utan væntanlegs verndarsvæðis þjóðgarðs.

Þá er ástæða til að fá útskýrt hvernig það má vera að þegar er búið að vinna 16 þús m³ efnis úr ofangreindri námu áður en að umhverfismat liggur fyrir.

Þá er ljóst að Vegagerðin hefur strax farið út fyrir þau mörk sem sett voru af Náttúruvernd ríkisins.

Með hliðsjón að ofansögðu er þess óskað að fram fari endurmat á kringumstæðum og vandlega íhugað að hætta frekari efnisvinnslu í Miðfelli.

b) Nýtt vegarstæði sunnan og austan við Miðfell

Ég tel engin rök fyrir nýju vegarstæði á kafla suður og austur af Miðfelli. Umferð um veginn á þessum kafla er nánast engin þá mánuði sem búast má við snjóþyngslum en nýtt vegarstæði er mikil röskun á viðkvæmu svæði. Ætla má að ekki fleiri en 5 íbúar á einum eða tveim bæjum hafi fast aðsetur við þennan veg. Ekki getur talist líklegt eða yfirleitt æskilegt að vetrarumferð stóraukist. Gamla vegarstæðið hlýtur að mega bæta svo dugi og ekki er þörf hraðbrautar um svæðið.

c) Almenn.

Í frummati þessu kemur fram að ekki sé um að ræða mannvistarleifar í grennd við vegarstæðið eða námurnar. Ekki er það með öllu rétt. Austan núverandi vegar undan Miðfelli er fjárhellir sem notaður var fram á öldina. Leifar túngarðs og annarrar hleðslu er að finna við hellinn. Fyrirhugað nýtt vegarstæði virðist ganga nær þessum mannvirkjum en áður.

Í grennd við Stekkjarhorn munu vera grónar tóftir sem gætu verið leifar fráferustekks eða annarra gamalla mannvirkja.

Aðalgalli frum matsins virðist þó vera vanmat á gildi svæðisins sem heildar og sérstöðu vegna nálægðar við Þjóðgarð og Þingvallavatn.“

Athugasemdin liggur frammi hjá Skipulagsstofnun þar til kærufrestur er liðinn.

4. UMHVERFISÁHRIF ÞJÓÐVEGAR 37, ÞINGVALLAVEGAR FRÁ STEINGRÍMSSTÖÐ AÐ ÞJÓÐGARÐI.

4.1 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Í frummatsskýrslu eru kynntar úrbætur á Þingvallavegi á 11,8 km löngum kafla. Núverandi vegur verður hækkaður í landinu og lagður bundnu slitlagi á 10,2 km kafla og lagður verður 1,6 km langur nýr vegur.

Áætlað er að hefja endurbætur vegar frá Steingrímsstöð að Miðfelli vorið 1998 og eru verklok áætluð í ágúst 1998. Kaflann frá Miðfelli að Þjóðgarði er áætlað að endurbyggja árið 1999.

4.1.1 Lega vegar

Núverandi veglínu verður fylgt að mestu frá Steingrímsstöð að Miðfelli, frá stöð 13.800 til stöðvar 19.200. Yfir Kaldárgil verður beygja vegarins mykt og hliðrað lítillaga frá núverandi veglínu. Á móts við Miðfelli vîkur veglínun frá núverandi vegi á alls 1,6 km löngum kafla, frá stöð 19.200 til stöðvar 20.800. Þar mun vegurinn liggja yfir mosavaxnar hraunklappir og mólendi. Frá stöð 20.800 að Þjóðgarðmörkum fylgir vegurinn núverandi veglínu.

4.1.2 Efnistaka

Fram kemur í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar og Verkfræðistofu Suðurlands að áætluð efnisþörf í fyllingar og burðarlög vegarins verður 99.700 m³ og 70.800 m² í slitlag. Um helmingur efnisins verður fenginn úr skeringum við vegstæðið og það sem uppá vantar úr fimm námum.

Náma A, Moldás, er staðsett í holti suðaustan Steingrímsstöðvar á röskuðu svæði. Svæðið er að hluta til gróið og er áætlað að taka þar jökulruðning í fyllingarefni. Áætlað er að taka 15.000 m³ úr námunni á 6 - 7.000 m² svæði og verður gengið frá henni í lok framkvæmda.

Náma B er opin náma í móbergshrygg í Skinnhúfuhöfða. Efnið úr námunni verður brotið niður (rippað) og mun nýtast í fyllingar og neðra burðarlag. Taka má allt að 10.000 m³ úr námunni og verður hún áfram opin í framkvæmdalok.

Náma C, Stekkjarhornsnáma, er í suðurhlíðum Miðfells. Þegar hafa verið unnir um 16.000 m³ úr námunni á þremur stöllum í háu námustáli og eru um 6 - 7.000 m³ af því efni í möluðum haugum á námusvæðinu.

Núverandi efnistaka hefur átt sér stað á grundvelli samnings Vegagerðarinnar og landeigenda frá árinu 1995. Þar er kveðið á um að vinna megi 30 - 35.000 m³ af efni úr námunni. Samkvæmt fylgiskjali Náttúruverndarráðs með samningnum er kveðið á um að vinna megi námuna upp í u.þ.b. 70 m hæð frá plani með fláa til beggja hliða. Fyrir liggur eignarnámsheimild Vegagerðarinnar, dags. 21. apríl 1998 til vinnslu þess efnis sem eftir stendur af ofangreindu magni. Samkvæmt bréfi Vegagerðarinnar, dags. 6. apríl 1998 er áætlað að vinna um 20.000 m³ til viðbótar við þá 16.000 m³ sem þegar hafa verið unnir úr námunni, sem nýst geta í efra burðarlag og klæðningu vegarins.

Samkvæmt frummatsskýrslu er núverandi ásýnd námunnar alls óviðunandi og eftir frekari efnistöku verður gengið frá námusárinu og því gefið eðlilegt útlit með hefðbundinn hrunchalla niður á jafnsléttu.

Námur D og E eru í skriðukeilu úr brotabergi og móbergssandi í norðurhlíðum Miðfells.

Náma D hefur verið unnin í 4 - 8 m háu stáli í um 70 m hæð og mun stálhæðin aukast við efnistöku frá því sem nú er. Vinna má allt efni úr skriðunni frá núverandi plani upp að móbergsklettum og til beggja hliða að gróðurtorfum. Áætlað er að 15.000 m³ af skriðuefni séu í námunni og mun helmingur nýtast sem neðra burðarlagsefni og helmingur sem fyllingarefni. **Náma E** hefur verið unnin í 8 - 18 m háu stáli á um 50 m löngu svæði. Vinna má allan núverandi stall en halli skriðunnar skal haldast óbreyttur frá því sem nú er niður að núverandi plani. Ganga skal þannig frá hliðunum að kjarri vaxnar lægðir austan stallsins raskist ekki og flái myndist frá gróðurtorfum niður og inn að planinu. Áætlað er að 10.000 m³ af skriðuefni séu í námunni og mun helmingur nýtast sem neðra burðarlagsefni og helmingur sem fyllingarefni.

Við frágang námanna verður moldarblönduðu efni, sem tekið var ofan af skriðuefninu, jafnað yfir skriðurnar.

4.2 ÁHRIF Á LANDSLAG OG JARÐMYNDANIR

Ekki hefur verið gerð úttekt á jarðfræðiminjum í nágrenni framkvæmdasvæðisins, en í umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands er ekki gerð krafa um frekari gögn. Einungis

Lítil ræma af hrauninu mun raskast við framkvæmdina og er stofnuninni ekki kunnugt um óvenjulegar jarðmyndanir á framkvæmdasvæðinu.

Samkvæmt frummatsskýrslu verða skeringar nokkrar við endurbyggingu á núverandi vegi og yfir Kaldárgil verður fylling allt að 4 m. Fyllingarefni verður ekið í vegstæðið til að raska sem minnst umhverfi vegarins.

Þórdís Ottesen telur efnistöku í námu C náttúruspjöll sem rýri verðmæti svæðisins út frá landslags- og menningarsjónarmiðum. Hún telur að íhuga þurfi að hætta við frekari efnistöku úr Miðfelli.

Náttúruvernd ríkisins leggur áherslu á að frágangur námusvæða miðist við að ekki verði um frekari efnistöku að ræða. Sérstök áhersla er lögð á frágang námu C, Stekkjarhornsnámu, vegna nálægðar við Þjóðgarðinn á Þingvöllum. Stofnunin vísar að öðru leyti til skýrslna eftirlitsráðgjafa stofnunarinnar varðandi frágang á námu C. Náttúruvernd ríkisins setur það skilyrði að haft verði samráð við stofnunina um afmörkun námusvæða, jarðefnisnám og frágang námusvæða og vegfláa að verki loknu.

4.3 ÁHRIF Á MENN OG SAMFÉLAG

Samkvæmt frummatsskýrslu mun vegurinn bæta samgöngur um sveitina og auka öryggi vegfarenda og íbúa svæðisins. Stefnt er að því að ljúka lagningu bundins slitlags fyrir afmælishátíð á Þingvöllum árið 2000 og eru bætтар samgöngur milli Þingvallahrepps og Grímsneshrepps mikilvægar m.t.t skólaaksturs og sameiningar sveitarfélaganna.

Undir Miðfelli er núverandi vegur talinn ósættanlegur vegna snjópunga, auk þess sem hann uppfyllir ekki hönnunarstaðla um beygjuradýsa og sjónlengdir. Með þeim breytingum sem kynntar eru í matsskýrslu eru krappar beygjur og blindhæðir aflagðar.

Í umsögn hreppsnefndar Þingvallahrepps er þess óskað að vegurinn verði færður frá stöð 18.500 upp fyrir stöð 22.000 lengra út á hraunið, og að lagður verði nýr vegur í beinni línu frá Gjábakka að stöð 25.000. Einnig er þess óskað að dregið verði úr beygju við Kaldárhöfðagljúfur, blindhæð verði eytt og vegrið verði sett upp við Þrengsli við Kaldárhöfða. Í svari Vegagerðarinnar, dags. 6. apríl 1998 miðast hönnun vegarins við að fara ekki út af núverandi vegi nema brýna nauðsyn beri til. Farið verði eftir gildandi staðli hvað varðar beygju og blindhæð við Kaldárhöfða og vegrið verði sett upp við Kaldárhöfða.

Samkvæmt frummatsskýrslu var meðalumferð á vegarkaflanum árið 1995, 62 bílar á sólarhring og 143 bílar á sólarhring yfir sumartímam. Búist er við vaxandi umferð um veginn næstu árin.

Þar sem vegurinn mun að mestu fylgja núverandi veglínu eru áhrif á landnotkun ekki talin umtalsverð. Frá stöð 17.000 til stöðvar 18.000 liggur vegurinn nálægt sumarbústaðabyggð. Hollustuvernd ríkisins vekur athygli á ákvæði mengunarvarnarreglugerðar varðandi hljóðstig þar sem kveðið er á um að miðað við 90 km/klst umferðarhraða og 200 bíla á sólarhring þurfi vegurinn að liggja í rúmlega 100 m fjarlægð frá sumarbústaðavegg. Í svörum Vegagerðarinnar, dags. 6. apríl 1998 kemur fram að ekki er fyrirhugað að breyta legu vegar á þeim kafla sem liggur meðfram sumarbústaðabyggðinni.

4.4 HÆTTUR

Hollustuvernd ríkisins bendir á að þar sem vegurinn liggur um vatnasvæði Þingvallvatns séu líkur á að skilgreina megi vegstæðið sem viðkvæmt m.t.t. hættu á mengun grunnvatns. Auk þess að fylgja verði ákvæðum mengunarvarnareglugerðar og reglugerðar um varnir gegn olíumengun á landi, skuli vera fyrir hendi áætlun um verklagsreglur við framkvæmdina varðandi meðferð olíuefna og lagningu olíumalar. Einnig bendir stofnunin á að aðgerðaráætlun skuli vera fyrir hendi verði mengunarslys við lagningu vegarins.

Í svörum Vegagerðarinnar, dags. 6. apríl 1998 er ekki talin hætta á að bindiefni það sem notað er við útlögn klæðinga mengi grunnvatn þar sem það storknar mjög fljótt við snertingu við jarðveg. Athuganir sem gerðar hafa verið sýna t.d. að ekkert af bindiefni fer ofan í efra burðarlag. Miklu frekar er hætta á mengun vegna annarrar olíu, svo sem þeirrar sem notuð er á tæki og við upphitun bindiefnisins. Vegagerðin telur sjálfsgagt að hafa sérstök varnaðarákvæði í verklýsingu vegna þess og bendir á að samkvæmt ákvæðum almennrar verklýsingar sé óheimilt að leggja út klæðningu í rigningu.

4.5 ÁHRIF Á GRÓÐUR OG DÝRALÍF

Í frummatsskýrslu kemur fram að fyrirhugaður vegur mun liggja um mosavaxnar hraunklappir og mólendi, þar sem hann víkur frá núverandi vegi undir Miðfelli.

Úttekt hefur ekki verið gerð á gróðurfari á framkvæmdasvæðinu og ekki er vitað um sérstætt gróðurfar eða dýralíf á þessu svæði, né tegundir á valista. Náttúrufræðistofnun Íslands er ekki kunnugt um neinar sjaldgæfar plöntu- eða dýrategundir á svæðinu.

Þar sem nýr vegur verður lagður undir Miðfelli telur Náttúruvernd ríkisins æskilegt að gengið verði þannig frá gamla vegstæðinu að það verði sem minnst áberandi í landslagi. Náttúrufræðistofnun Íslands leggur til að vegstæðið verði grætt upp með hentugum tegundum sem eru í samræmi við gróðurfar á þessum slóðum.

Í svörum Vegagerðarinnar, dags. 7. apríl 1998, kemur fram að núverandi vegi verði haldið að mestu leyti opnum og mun hann þjóna ábúendum í Miðfellslandi sem aðkeyrsla að túnnum. Á um 5 - 600 m kafla norðan túnanna verður vegurinn jafnaður út og sáð í hann. Reynt verður að haga frágangi þannig að sárið verði eins lítið áberandi og mögulegt er. Vegurinn á þessu svæði er ekki á hrauni og ætti sárið því að gróa upp á fáum árum með vægri áburðargjöf.

4.6 ÁHRIF Á MENNINGARMINJAR

Í frummatsskýrslu kemur fram að framkvæmdin muni ekki raska menningarminum. Þjóðminjasafn Íslands gerir ekki athugasemd við fyrirhugaða framkvæmd. Vakin er athygli á að víða geti leynst mannvistarleifar sem engin merki sjáist um á yfirborði og minnir stofnunin á að komi slíkar leifar í ljós beri að hafa samband við hana þegar í stað.

Þórdís Ottesen greinir frá því í athugasemd sinni að í nágrenni vegstæðisins sé fjárhellir, leifar túngarðs og grónar tóftir. Samkvæmt svari Þjóðminjasafns Íslands við fyrirspurn Skipulagsstofnunar, dags. 2. apríl 1998 eru minjarnar í 40 - 50 m fjarlægð frá fyrirhuguðu vegstæði og því ekki í hættu, en skv. Þjóðminjalögum skulu framkvæmdir ekki fara nær fornminjum en 20 m.

4.7 SKIPULAG

Framkvæmdin er fyrirhuguð á svæði þar sem Svæðisskipulag Þingvalla-, Grafnings og Grímsneshrepps er í gildi. Fyrirhugaðar breytingar á veglínunni við sunnanvert Miðfell eru ekki í samræmi við svæðisskipulagsuppráttinn. Í greinargerð svæðisskipulagsins er lögð rík áhersla á að þessi vegur verði bættur.

Mælt er með málsmeðferð skv. 2. mgr. 14. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b. Jafnframt er vísað til 27. gr. skipulags- og byggingarlaga þar sem fram kemur að framkvæmdin er framkvæmdaleyfis skyld.

5. NIÐURSTAÐA SKIPULAGSSTJÓRA RÍKISINS

Vegagerðin hefur kynnt úrbætur á Þjóðvegi nr. 36, Þingvallavegi frá Steingrímsstöð að Þjóðgarðsmörkum. Markmið framkvæmdarinnar er að auka öryggi vegfarenda, bæta samgöngur milli Þingvallahrepps og Grímsneshrepps með tilliti til skólaaksturs og auðvelda vetrarumferð á svæðinu. Með úrbótum á Þingvallavegi mun akstursöryggi aukast á svæðinu þar sem vegurinn liggur hærra í landi en núverandi vegur, verður snjóléttari og beygjukrappi minnkar.

Breyting á legu vegar er talin hafa nokkur áhrif á jarðmyndanir og landslag þar sem leiðin liggur yfir jaðar samfelldrar hraunbreiðu. Helstu áhrif framkvæmdarinnar verða þó vegna efnistöku úr námum C, D og E í Miðfelli sem er nærri mörkum Þjóðgarðsins á Þingvöllum. Mikilvægt er að vandað verði til frágangs og hann miðist við að ekki verði um frekari efnistöku að ræða. Miðað verði við að efnistaka úr námunum sé ekki umfram það sem gert er ráð fyrir í frummatsskýrslu Vegagerðarinnar. Efnisnám úr námu C, Stekkjarhornsnámu, verði í samráði við Náttúruvernd ríkisins.

Framkvæmdin getur haft truflandi áhrif á hljóðvist í sumarbústaðabyggð, sérstaklega ef aksturshraði og umferð eykst umfram það sem getið er í frummatsskýrslu.

Fyrirhugaður vegur liggur um vatnasvæði Þingvallavatns sem er viðkvæmt m.t.t hættu á mengun grunnvatns. Nauðsynlegt er að setja varnarákvæði í verklýsingu um meðferð olíuefna á framkvæmdatíma og aðgerðaáætlun vegna hugsanlegra mengunarslysa á framkvæmdasvæðinu. Að öðru leyti verði fylgt ákvæðum mengunarvarnareglugerðar og reglugerðar um varnir gegn olíumengun á landi.

Fyrirhuguð framkvæmd er ekki talin hafa veruleg áhrif á gróður, dýralíf og fornleifar á framkvæmdasvæðinu. Minnt er á skyldur framkvæmdaraðila samkvæmt Þjóðminjalögum ef fornleifar finnast á framkvæmdatíma.

Fyrirhugaðar breytingar á veglínunni eru ekki í samræmi við staðfest Svæðisskipulag Þingvalla-, Grímsnes- og Grafningshreppa. Mælt er með málsmeðferð skv. 2. mgr. 14. gr. skipulags- og byggingarlaga nr. 73/1997 m.s.b.

Á grundvelli frummatsskýrslu Vegagerðarinnar, umsagna, athugasemdar og svörum Vegagerðarinnar við þeim, er það mat skipulagsstjóra ríkisins að fyrirhugaðar framkvæmdir við Þingvallaveg frá Steingrímsstöð að þjóðgarðsmörkum hafi ekki í för með sér umtalsverð áhrif á umhverfi, náttúruauðlindir eða samfélag verði ábendingum í 5. kafla og skilyrðum úrskurðar fylgt.

6. ÚRSKURÐARORÐ

Með vísun til 8. greinar laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 63/1993 hefur skipulagsstjóri ríkisins farið yfir þau gögn sem lögð voru fram af hálfu framkvæmdaraðila við tilkynningu, ásamt umsögnum, athugasemd og svörum framkvæmdaraðila við þeim.

Með vísun til umfjöllunar í 5. kafla þessa úrskurðar er fallist á fyrirhugaðar úrbætur á Þingvallavegi frá Steingrímsstöð að þjóðgarðsmörkum eins og þeim er lýst í framlagðri frummatsskýrslu með þeim skilyrðum að jarðraski verði haldið í lágmarki og samráð verði haft við Náttúruvernd ríkisins um afmörkun námusvæða, jarðefnisnám og frágang námusvæða og vegfláa.

7. KÆRUFRESTUR

Samkvæmt 14. grein laga nr. 63/1993 má kæra úrskurð skipulagsstjóra ríkisins til umhverfisráðherra. Kærufrestur er til 27. maí 1998.

Reykjavík, 22. apríl 1998

Stefán Thors

Hólmfríður Sigurðardóttir